

Een leven lang vechten voor rechtvaardigheid

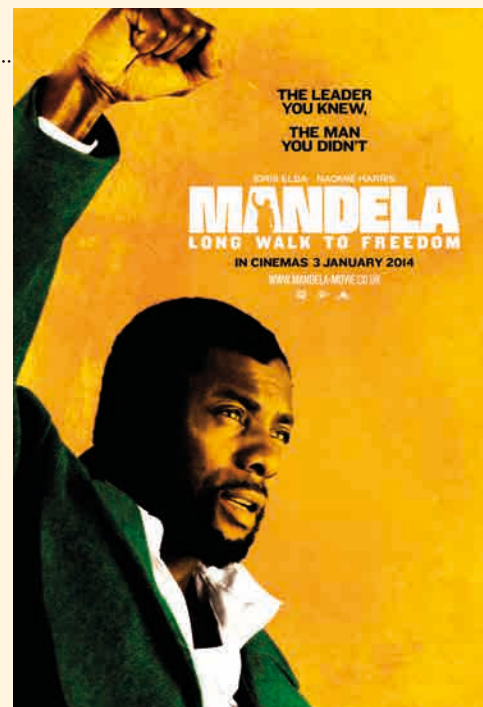
Film toont Mandela als mens

Op donderdagavond 5 december 2013 ging de film *Mandela, Long Walk to Freedom* in première in Londen. Precies op dat moment kwam het bericht dat Nelson Mandela op 95-jarige leeftijd in Zuid-Afrika was overleden. Het maakte de timing voor het uitbrengen van deze ode aan het leven van Mandela bijzonder. De film is gebaseerd op de autobiografie met dezelfde naam uit 1995 en toont hoe Mandela van jonge advocaat opklimt tot een hoge positie binnen het African National Congress (ANC) om te strijden tegen apartheid.

Lisa Oskamp is
redacteur van Kleio.

De regisseur begint de film met de jeugd van Mandela, die wordt geboren op 18 juli 1918 als Rolihlahla Mandela (de naam Nelson krijgt hij pas later van zijn schooljuf). Zijn voornaam betekent 'herrieschopper', wat goed bij hem lijkt te passen. Mandela begint als advocaat met het vechten tegen onrecht in de rechtszaal, omdat in Zuid-Afrika allerlei rassenwetten zijn opgesteld. Zo verdedigt hij een zwarte werkster die verdacht wordt van het stelen van spullen van haar blanke werkgeefster. Mandela stelt

vragen aan de blanke vrouw, maar het wordt direct duidelijk dat de vrouw daar niet van gediend is. De (blanke) rechter gaat hier in mee door te melden dat het vraag-gesprek ook via hem kan verlopen. In deze periode ontmoet Mandela zijn eerste vrouw met wie hij twee kinderen krijgt. Hij wordt steeds meer politiek bewust en sluit zich aan bij het ANC. Op verschillende manieren probeert hij de positie van de zwarte bevolking in Zuid-Afrika te verbeteren. Hier gaat hij zo in op dat hij zijn vrouw en kinderen verwaarloost. Als zijn vrouw hem dit vertelt, slaat hij haar in haar gezicht. Ze gaan uit elkaar en niet lang daarna ontmoet hij Winnie. Als er een nieuwe wet wordt ingevoerd die de zwarte bevolking verplicht zich altijd te kunnen legitimeren, ontstaat er een groot protest. Een grote groep zwarte mensen komt samen bij het politiebureau in Sharpeville om vreedzaam te demonstreren. Sommige betogers steken hun paspoort in brand. Als de politie plotseling het vuur opent, vallen er 69 doden.

Mandela, Long Walk to Freedom

(2013, 141 minuten)

De dvd komt uit op 3 april 2014, 16 euro bij bol.com.

Regisseur: Justin Chadwick

Met: Idris Elba als Nelson Mandela, Naomie Harris als Winnie Mandela e.a.

Mandela duikt na deze gebeurtenis onder. Hij blijft nog wel verzets-acties tegen de wetten organiseren, maar wordt na enige tijd opgepakt en samen met een aantal andere kopstukken van het ANC voor de rechter gedaagd omdat hij verdacht werd van het voorbereiden van een guerrilla-oorlog. Als Mandela het woord krijgt, leest hij een statement voor waarin hij zegt dat hij bereid is te sterven voor zijn doel. De blanke rechter wil de zwarten echter niet tot martelaar maken en daarom veroordeelt hij ze niet tot de doodstraf, maar legt ze een levenslange gevangenisstraf op.

Gevangenschap

Mandela komt terecht op Robben-eiland waar hij zware arbeid moet verrichten. Tijdens deze periode ontvangt hij een telegram waarin staat dat zijn oudste zoon overle-

den is. Hij krijgt geen toestemming om hem te begraven. Alle brieven die Winnie naar hem schrijft, zijn zo zwaar gecensureerd dat eigenlijk alleen haar naam nog te lezen is. Zijn vrouw is actief bezig met de strijd tegen apartheid en wordt ook opgepakt en gevangengezet. Tijdens zijn gevangenschap verandert Mandela's inzicht over het gebruik van geweld, terwijl de situatie in het land steeds grimmiger wordt. De impact van de vele jaren gevangenschap op de persoon Mandela wordt nog duidelijker als zijn dochter Zindzi hem opzoekt. Hij heeft haar voor het laatst gezien toen ze een jaar of drie oud was. Inmiddels is ze een jonge vrouw die zich volop inzet om haar vader vrij te krijgen. De bewaker zegt tegen hen dat ze niet over politiek mogen praten, waarop Zindzi reageert: 'Dit is geen politiek, dit is mijn leven.' Mandela bekijkt het met een vaderlijke glimlach, want hij herkent zijn vrouw in haar. De gevangenschap van Mandela wordt steeds lichter. Dit komt door dat de druk van de media toeneemt en steeds meer landen geen handel meer willen drijven met Zuid-Afrika. Mandela wordt na een verblijf van achttien jaar op Robbeneiland overgeplaatst naar Kaapstad. Hij komt uiteindelijk terecht in een groot huis waar hij nog wel gevangen

is, maar waar ook zijn familie op bezoek mag komen. Daar wordt onderhandeld over zijn vrijlating. Hij komt in 1990 vrij op voorwaarde dat hij geweld afzweert. Dit verkondigt hij dan ook tijdens een interview op de nationale televisie. Hand in hand met Winnie loopt Mandela onder luid gejuich als vrij man over straat. In werkelijkheid zijn de twee uit elkaar gegroeid. Winnie ziet geen kwaad in het gebruik van geweld om hun doel te bereiken, terwijl Mandela dat afzweert. Hij gaat verder met zijn strijd tegen de apartheid en het lukt hem om in 1994 gekozen te worden tot president.

Geen heilige

Het verteltempo van de film is erg hoog, waardoor vaak de nodige diepgang ontbreekt. Zo wordt de link tussen het ANC en de communistische partij in Zuid-Afrika bijvoorbeeld niet besproken en worden de keuzes die Mandela maakt niet goed uitgelegd. Toch toont de film Mandela niet als een heilige, maar als mens. Dit heeft zeker te maken met het overtuigende spel van Idris Elba. Deze acteur lijkt qua postuur in de verste verte niet op Mandela, maar hij zet zijn uitstraling en houding goed neer. Ook zijn stem komt goed in de buurt van de klank van Mandela.

Deze film sluit niet direct aan op de

tien tijdvakken en de kenmerkende aspecten. Er zou een koppeling gemaakt kunnen worden met decolonisatie en hoe het landen daarna verging of met de multiculturele samenleving en hoe mensen daarin met elkaar omgaan.

De film kan echter beter gebruikt worden als los project om de geschiedenis van buiten Europa voor leerlingen inzichtelijk te maken. De film is wat lang om helemaal te bekijken, maar er zitten zeker bruikbare scènes in. Leerlingen kunnen na de vertoning van de beelden oefenen met historische vaardigheden als betrouwbaarheid. Ze kunnen bijvoorbeeld onderzoeken of de scènes waarheidsgetrouw zijn. ■

Bruikbare scènes

- De scène waarin Mandela te zien is als de advocaat van een zwarte werkster toont de verhouding tussen de blanke en zwarte bevolking.
- Dat de zwarte bevolking samen iets kan bereiken tegen apartheid en hoe bedreigend dit op de blanken overkomt, is goed te zien als enorm veel zwarte mensen onder aanvoering van Mandela het station binnenlopen, terwijl ze daar niet mogen komen. Dit is tevens te zien in de scène over de slachting bij Sharpeville. Het vreedzame protest dat gestopt wordt met het schieten op weerloze mensen komt redelijk uitgebreid in beeld. Het punt wordt nog eens benadrukt doordat er tijdens de gevangenschap van Mandela een aantal zwarte activisten bij de gevangenis langskomen. Mandela maakt ze duidelijk dat je alleen niets kunt bereiken, het moet gezamenlijk gebeuren. Hij steekt zijn vingers één voor één op en maakt er vervolgens een vuist van om zijn woorden kracht bij te zetten.
- De scène waarin Mandela zijn beroemde uitspraak doet: 'Niemand wordt geboren met haat jegens een ander omwille van zijn huidskleur, zijn achtergrond of zijn religie. Mensen worden aangeleerd te haten. Maar als ze kunnen leren haten, kunnen ze ook leren liefhebben.' Later in de film wordt dit ook nog eens benadrukt als Mandela gevangen zit in een groot huis waar ook zijn familie op bezoek mag komen. Zijn kleinzoon trekt gekke bekken naar de blanke bewakers. Mandela grijpt in en vraagt waar ze mee bezig zijn. Hij vertelt ze dat ze zich niet moeten verlagen tot dit gedrag.

